

10. Скрипник А.В., Голячук О.С., Воловоденко Л.В. Модель взаємодії енергетичного та аграрного секторів регіональної економіки / А.В. Скрипник, О.С. Голячук, Л.В. Воловоденко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки — Запоріжжя, 2015. — № 1(25). — С. 69—77.

REFERENCES

1. Vishnevskiy, Yu. (2016) 25 rokov v topku reform. Golovnoyu problemoyu Ukrayini zavzhdi bula bezmezna danina populizmu / Yu. Vishnevskiy // Vlast deneg. – no 12 – pp. 4–9.
2. Kutoviy, T. «3+5» (2016) Prosta arifmetika strategiyi rozvitku APK / T. Kutoviy // Dzerkalo tizhnyia. – no 32 – pp. 1,7.
3. Skornyakov, D. (2016) “Moratoriy na prodazh zemel – tse yakscho ne zlochyn, to, m’yako kazhuchi, nedalekoglyadnist” / D. Skornyakov // – no 41 – pp. 32.
4. Vasileva, N. Scho posiesh, te pozhnesh / N. Vasiliva // Biznes – no 46 – pp. 28–29.
5. Marty`nyuk M. (2016) Ry`nok zemli v Ukrayini: try` mozhly`vi modeli zapusku ta yix naslidky` / M. Marty`nyuk // Dzerkalo ty`zhdnya. – №34 Rezhym dostupu: <http://gazeta.dt.ua/>
6. Shtamm, M. (2016) Hto tak ore / M. Shtamm // Novoe vremya stranyi. – no 47 – pp. 45–47.
7. Dunina, O. (2016) Z`ednuuyuchi sviti / O. Dunina // Novoe vremya stranyi. – no 7 – pp.53.
8. Gordiychuk, A. (2016) Agrobiznes u rezhimi onlayn / A. Gordiychuk // Novoe vremya stranyi. – no 10 – pp. 70–71.
9. Sydor, G.V. (2014) Finansovyy lizing yak alternatyvnyj napryam pidtrymky agrarnoyi sfery ternopilskoyi oblasti / G. V. Sydor //Materialy Mizhnarodnoyi naukovy-praktychnoyi konferenciyi «Ekonomika Ukrayiny v umovah suchasnyh transformacij» – Ternopil-Chortkiv – Chortkiv – pp. 207–209.
10. Skrypnyk, A.V. and Golyachuk, O.S. and Volovodenko L.V. Model vzayemodiyi energetychnogo ta agrarnogo sektoriv regionalnoyi ekonomiky / A.V. Skrypnyk, O.S. Golyachuk, L.V. Volovodenko // Visnyk Zaporizkogo nacionalnogo universytetu «Ekonomichni nauky» – Zaporizhzhya, 2015. – no 1(25). – pp. 69–77.

УДК 330.33.01:005.591.3(477)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Череп А.В. д.е.н., професор, Морозова А.П.

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

morozovaqueen@gmail.com

Досліджено теоретико-методичні основи створення стартапів, надано їх визначення, розкрито сутність і значення для економіки України. Розкрито особливості сучасного стану стартапів в Україні. На основі синтезу, було визначено особливості створення стартапів в Україні та проблеми їх функціонування. Встановлено, що в процесі створення, стартапи проходять п'ять стадій розвитку, які охарактеризовано. Розглянуто можливості фінансування та залучення інвестицій для реалізації проектів. Проаналізовано сучасний стан стартапів, бізнес-інкубаторів, бізнес-акселераторів, венчурних фондів, бізнес-ангелів. Встановлено критерії, які дозволяють приймати рішення вкладання грошей в той або інший проект, надано їм характеристику. Визначено відомі венчурні фонди в Україні та світі. Представлено відомі бізнес-інкубатори та бізнес-ангели. Наведено приклади успішних українських стартапів, які є популярними серед користувачів: визначено їх особливості, проблеми функціонування, розвитку та управління. Надано аналіз нормативно-правового забезпечення становлення та розвитку механізмів стимулювання інноваційних структур. Визначено інструменти мотивації поліпшення стану стартапів та підприємництва в Україні. Оцінено тенденції організації ангельських груп, ангельських мереж формування пулів інвестиційного капіталу для розподілу ризику, обміном досвідом їх створення, функціонування та розвитку. Визначено реалії ринку стартапів. Обґрунтовано доцільність маркетингових досліджень, складання бізнес-плану, розвитку бізнес-проекту до рівня зацікавленості інвесторів в їх реалізації. Доведено необхідність навчання, забезпечення інфраструктурою, консультування, фінансової та інформаційної підтримки стартапів на початкових етапах. Проаналізовані найуспішніші українські стартапи. Запропоновано шляхи покращення політики підтримки бізнес-інкубування в Україні з боку держави.

Ключові слова: стартап, ІТ сектор, бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, венчурні фонди, інвестиції, бізнес-проект, бізнес-ангели.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ СТАРТАПОВ В УКРАИНЕ

Череп А.В., д.е.н., профессор, Морозова А.П.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

Исследованы теоретико-методические основы создания стартапов, предоставлены их определения, раскрыта сущность и значение для экономики Украины. Раскрыты особенности современного состояния стартапов в Украине. На основе синтеза, были определены особенности создания стартапов в Украине и проблемы их функционирования. Установлено, что в процессе создания, стартапы проходят пять стадий развития, которые охарактеризованы. Рассмотрены возможности финансирования и привлечения инвестиций для реализации проектов. Проанализировано современное состояние стартапов, бизнес-инкубаторов, бизнес-акселераторов, венчурных фондов, бизнес-ангелов. Установлено критерии, которые позволяют принимать решения вложения денег в тот или иной проект, предоставлено им характеристику. Определены известные венчурные фонды в Украине и мире. Представлены известные бизнес-инкубаторы и бизнес-ангелы. Приведены примеры успешных украинских стартапов, которые пользуются популярностью у пользователей: определены их особенности, проблемы функционирования, развития и управления. Дан анализ нормативно-правового обеспечения становления и развития механизмов стимулирования инновационных структур. Определены инструменты мотивации улучшения состояния стартапов и предпринимательства в Украине. Оценены тенденции организации ангельских групп, ангельских сетей формирования пулов инвестиционного капитала для распределения риска, обменом опытом их создания, функционирования и развития. Определены реалии рынка стартапов. Обоснована целесообразность маркетинговых исследований, составление бизнес-плана, развития бизнес-проекта до уровня заинтересованности инвесторов в их реализации. Доказана необходимость обучения, обеспечение инфраструктурой, консультирование, финансовой и информационной поддержки стартапов на начальных этапах. Проанализированы успешные украинские стартапы. Предложены пути улучшения политики поддержки бизнес-инкубирования в Украине со стороны государства.

Ключевые слова: стартап, IT сектор, бизнес-инкубаторы, бизнес-акселераторы, венчурные фонды, инвестиции, бизнес-проект, бизнес-ангелы.

PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF STARTUP IN UKRAINE

Cherep A.V. Ph.D., in Economics, professor, Morozova A.P.

*Zaporizhia National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

The article describe theoretical and methodological basis for the creation of startups, given their definition, the essence and importance for the economy of Ukraine. Disclosed the features of the current state of startups in Ukraine. Based on the synthesis the features was detetmined of a start-up in Ukraine and the problems of their functioning. Found that in the process of creation, start-ups are five stages of development are described. Considered the possibilities of financing and attracting investment for projects. Determined the current state of startups, business incubators, business accelerators, venture capital funds, business angels. Installed the criteria, which allow investment decisions of money in a particular project, given them a description. Determined known venture capital funds in Ukraine and abroad. Presented known business incubators and business angels. Exemplified of successful Ukrainian startups that are popular among users define their characteristics, problems operation, development and management. Analyzes the legal provision and establishment of mechanisms to encourage innovative structures. Determined motivation tools improvement of startups and entrepreneurship in Ukraine. Reviewed trend of angel groups angel networks forming pools of investment capital to risk-sharing, exchange of experience of their establishment, functioning and development. Defined market realities startups. Described the expediency of market research, business plan development business project to the level of investor interest in their implementation. Proved the necessity of training, the provision of infrastructure, consulting, financial and information support startups at early stages. Analyzed the most successful Ukrainian startups. Offered the ways to improve policies that support business incubation in Ukraine by the state.

Key words: startup, IT sector, business incubators, business accelerators, venture capital funds, investments, business design, business angels.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сьогодні економіка нашої країни переживає не найкращі часи. Інфляція, безробіття, економічна криза дуже сильно впливають на потенціал економіки України. Щоб стимулювати розвиток та зростання економіки мають з'являтися нові робочі місця, конкурентоспроможні підприємства та проекти, які б приваблювали інвесторів з різних країн. Одним із способів для реалізації цього може бути підтримка держави як самих підприємців, для створення нових стартапів.

Розвиток стартапів – є одним із вигідніших напрямків для прогресу будь-якої країни, адже стартап – це компанії, які створюють свій бізнес на основі технологій та інновацій, які зараз диктують моду та визначають подальший розвиток усього світу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Діяльність стартапів, проблеми їх створення і функціонування та вирішення цих проблем вивчається багатьма вітчизняними та зарубіжними дослідниками та підприємцями: С. Бланк [1], Д. Довгополий [2], Б. Дорф [1], П. Грем [3], Е. Ріс [4], Н. Ситник [5], та інші.

За Стівом Бланком та Бобом Дорфом стартап – це компанія, створена для пошуку відтворюваної і масштабованої бізнес-моделі [1]. Довгополий визначає стартап як тільки створену компанію, яка буде бізнес за рахунок нових інновацій або нових інновацій, які тільки з'явилися [2]. На думку Пола Грема, стартап – це проект з дуже високим ростом (близько 5-7% у неділю) [3]. Ріс Ерік вважає, що стартап – це організація, яка пропонує новий продукт чи послугу в умовах високої невизначенності [4]. Ситник Наталя вважає, стартап – нова форма введення інноваційних технологій з низким порогом виходу на ринок [5].

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Визначити недоліки та переваги заснування стартапів в Україні, розглянути можливі джерела фінансування проектів, запропонувати вирішення проблем існуючого ринку стартапів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Не дивлячись на нестабільну економіку, довготривалу кризу та інші не сприятливі умови для бізнесу, наші співвітчизники не втрачають ентузіазму та надії і самі створюють своє майбутнє і краще життя, розробляючи нові бізнес-ідеї та стартапи, вириваючись на технологічну передову і підкорюючи все нові і нові вершини.

Зазвичай термін «стартап» використовується відносно до різноманітних інтернет-компаній чи інших фірм, які пов'язані з ІТ галуззю, але це поняття розповсюджується і на інші сфери діяльності [1].

У 2015 р., за версією Глобального рейтингу екосистем стартапів, компанія Compass визначила двадцятку екосистем стартапів світу, в якій перші п'ять місць отримали Бостон, Силіконова долина, Лос-Анджелес, Нью-Йорк і Тель-Авів [6]. Жодне українське місто, на жаль, не отримало місце в цьому рейтингу. Адже порівнюючи з лідерами, Україна знаходиться тільки на початку еволюції стартапів.

Але за даними дослідження Price Waterhouse Coopers, було проведено за замовленням ІТ-комітету Європейської бізнес асоціації, за останні чотири роки внесок ІТ у ВВП України зріс з 0,6 до 3,3% (з 1,1 млрд дол. до 2,7 млрд дол.). Це збільшення експерти пов'язують, головним чином, із зростанням загальної кількості розробників програмного забезпечення – з 42400 до 91700. При оптимістичному сценарії експортно орієнтована ІТ-галузь до 2020 р. може вирости в два рази за всіма показниками.

Стартап проходить 5 стадій розвитку: посівну стадію (seed stage), стадію запуску (startup stage), стадію зростання (growth stage), стадію розширення (expansion stage) і стадію «виходу» (exit stage). Але, на жаль, не всі стартапи доходять до стадії «виходу», в основному через не стачу грошових засобів. Стартапи потребують належного інвестування. Українські підприємці та стартапери можуть звернутися до наступних засобів фінансування: бізнес-інкубатори, бізнес-акселератори, венчурні фонди, бізнес-ангели.

Бізнес-інкубатори – гарний варіант для початківців, які не мають досвіду підприємництва. Як правило, інкубатори надають все необхідне (оргтехніку, офіс, зв'язок), можливість брати участь у тематичних заходах і тренінгах, звертатись за послугами консультантів або менторів. Вони допомагають стартаперам у проведенні маркетингових досліджень,

складання бізнес-плану, розвитку проекту до потрібного рівня, коли ним можуть зацікавитися потенційні інвестори. Також деякі бізнес-інкубатори пропонують закордонне стажування, допомога у залученні інвестицій та пост-супровід проекту для отримання наступного етапу інвестування.

Для учасника може бути безкоштовний вхід з подальшим наданням частини проекту бізнес-проекту. В такій ситуації інкубатор може претендувати на акції від 5% до 25%. Інший можливий варіант – це оплата послуг, які надав бізнес-інкубатор. Ціна коливається від 500 грн до 600 доларів. При таких умовах інкубатор не має право стати співвласником бізнесу. Найвідоміші бізнес-інкубатори в Україні: «Країна підприємців», «БІ-Запоріжжя», iHub, GrowthUP, Polytesco та ін.

Бізнес-акселератори – це наступна сходинка після бізнес-інкубатора. Вони призначені для вже існуючих стартапів, які з досить високою часткою ймовірності, можуть бути реалізованими. Тільки після ретельного відбору спеціальних експертів, які оцінюють проект, стартап може бути допущеним до роботи в бізнес-акселераторах. Як і бізнес-інкубатор, акселератор може претендувати на частину майбутнього бізнесу у розмірі 5% до 25%. У іншому випадку, акселератор буде мати можливість придбати за пільговою вартістю певний пакет акцій. Послуги, що надає бізнес-акселератор: менторство, навчання, забезпечення інфраструктурою, консультації, фінансова і інформаційна підтримка стартапу на початкових етапах. Бізнес-акселератор ставить на меті залучення інвесторів до реалізації стартапу та реалізацію проекту до гідного рівня. Найвідоміші бізнес-акселератори: GrowthUP, WannaBiz, HarryFarm, iHub тощо.

Венчурні фонди – такі інвестиційні фонди, що орієнтуються на роботу з інноваційними стартапами та підприємствами. Ці фонди вкладають інвестиції в цінні папери або просто в частки підприємств з відносно високим ризиком. Приблизно 70-80% проектів не відповідають сподіванням, але інші 20-30% стартапів приносять такий дохід, що він окупає всі збитки.

Венчурні фонди мають певні критерії, для того щоб прийняти рішення вкладання грошей у той чи інший проект:

1. Досвід автора ідеї стартапу в цій галузі.
2. Наявність постійної клієнтської бази, її зростання та збільшення прибутку.
3. Повний бізнес-план, у якому всі розрахунки здійсненні грамотно і ясно зрозуміло суму необхідних інвестицій, термін окупності та сам результат.
4. Розмір цільового ринку.

Найвідоміші венчурні фонди в Україні: Euroventures Ukrainian Fund, Baring Vostok Capital Partners, Sigma Blaser та інші.

Бізнес-ангели – це новинка для українських реалій, але для всього світу вона вважається однією з результативніших форм інвестування. Завдяки бізнес-ангелами ми можемо користуватися Facebook, Skype та Google. Бізнес-ангели – це багаті люди, які вкладають гроші в бізнес-ідеї, за звичай, на обмін на конвертований борг або частку в стартапі. Є тенденція організації ангельських груп чи ангельські мережі з метою формування пулів інвестиційного капіталу для розподілу ризику, обміну дослідженнями та надавання настанов та порад компаніям [7]. Бізнес-ангели представлені або в ангельських мережах, наприклад, UAngel, або як окремі бізнес-ангели.

Приклади успішних українських стартапів, які дуже популярні серед користувачів:

1. Depositphotos. Заснований у 2009 році підприємцем Дмитром Сергійовим. Особливість стартапу полягає в тому, що це міжнародний фотобанк, який є посередником між авторами зображень та їх покупцями.

2. Terrasoft. Група компаній Terrasoft – розробник програмного забезпечення корпоративного класу, в першу чергу відома як виробник систем класу CRM і ServiceDesk.
3. TemplateMonster. Це компанія, яка розробляє продає рішення для веб-розробки, включаючи шаблони сайтів, посадочних сторінок, маркетингових розсилок і т.д. З асортиментом понад 26000 одиниць компанія утримує статус одного з найбільших постачальників шаблонів сайтів.
4. Coursmos. Coursmos представляє собою інтернет-платформу дистанційного навчання. Він пропонує приблизно 11000 курсів. Запущений у 2013 році, він був приписаний як перша у світі платформа, яка підтримує мікронавчання.
5. Clickky. Clickky є інтернет-маркетингу компанії, яка пропонує набір рішень для мобільних видавців, рекламодавців та рекламних мереж. Компанія була заснована Вадимом Роговським в 2010 році. Згідно Deal Book України Clickky очолив рейтинг українських ІТ-компаній з найбільшою кількістю доходів за кордоном.
6. Augmented Pixels. Augmented Pixels – український проект, який займається розробкою технологій у сфері віртуальної й доповненої реальності, створенням sale-платформ і робототехнікою, входить в топ-20 технологічних компаній світу.
7. GitLab 9. GitLab – сайт та система керування репозиторіями програмного коду для Git, з додаткових можливостей: власна вікі та система відстеження помилок.
8. Petcube. Petcube – українська компанія, яка виробляє гаджети для власників домашніх тварин, найкращий hardware-стартап Європи 2014 року за версією The Europas, на перспективніший український стартап 2013 року за версією Ain, а також найкращий український стартап 2013 року за рейтингом iForum.
9. Grammarly. Це англо- та іспаномовна платформа для знаходження плагіату, виправлення граматичних помилок. Заснована у 2009 році.

На жаль, більшість цих проектів «переїхали» до США та інших країн, бо в Україні немає такої потрібної підтримки від влади.

У Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» передбачається, що держава сприяє і підтримує розвиток підприємницької ініціативи молоді. Практичною реалізацією підтримки підприємницької ініціативи молоді слід відзначити Всеукраїнський конкурс бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді, який проводиться відповідно до Положення про Всеукраїнський конкурс бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді, метою якого є залучення молоді до підприємницької діяльності шляхом підтримки її підприємницьких ініціатив [8].

Законом України «Про зайнятість населення» передбачені механізми стимулювання до започаткування власної справи. Так, безробітним, яким виповнилося 18 років та які не можуть бути працевлаштовані за сприяння служби зайнятості протягом одного місяця у зв'язку з відсутністю на ринку праці підходящої роботи, за їх бажанням допомога по безробіттю може виплачуватися одноразово для організації безробітними підприємницької діяльності [9].

Але це недостатня підтримка з боку держави. Держава має поглиблюватися в питанні щодо допомоги стартаперів. Пропоную декілька вирішень, які б могла держава реалізувати для поліпшення стану стартапів та підприємництва взагалі:

1. Перегляд навчальних дисциплін в вищих навчальних закладах. Багатьом спеціалістам не вистачає знань з управління бізнесу, менеджменту, підприємництва тощо. Тому необхідна корекція навчальних програм для спеціалістів, щоб ті в подальшому могли грамотно керувати своїми проектами.

2. Багато інвесторів просто не хочуть вкладати кошти в український продукт, не дивлячись на його сильний потенціал, через не захищеність прав з боку держави. Необхідно повністю переглянути законодавство, щоб забезпечити безпеку правам та інтересам інвестора та підприємців.

3. Лояльна система оподаткування. Через високі податки люди не хочуть створювати стартапи в Україні, тим самим створюючи нові робочі місця та розвиваючи взагалі економіку країни.

4. Державні гранти, премії для успішного старту для стартаперів. Саме через брак фінансування багато талановитих людей виїжджають закордон, адже там їм легше реалізувати свої мрії та цілі.

Незважаючи на наявні проблеми, за даними Forbes в Україні вже є чимало стартапів, які мають право на увагу. За оцінками експертів, зараз в Україні нараховується більш ніж три тисячі стартапів і 25 інвестиційних фондів, при цьому протягом останніх щонайменше п'яти років темпи зростання ринку стартапів становили 20-30% на рік [5]. Деякі здобули популярність на внутрішньому ринку (наприклад, Rozetka чи Ukr.net), інші претендують на глобальний масштаб (Grammarly, InvisibleCRM, Jooble тощо). Найбільша частина проектів припадає на ІТ-сектор. Розвиток цього сектора є для України великою перспективою. ІТ-галузь для України є п'ятою за обсягами експорту в країні. Навіть зараз, незважаючи на кризові явища в економіці, за даними Світового банку, середньорічні темпи зростання за останні десять років становлять 25%. Але учасники ринку вважають, що з підтримкою з боку держави показники розвитку могли б бути значно вищими.

ВИСНОВКИ

Отже, зараз в Україні фундуються певні передумови для успішного функціонування системи стартапів. Фундаментом для створення цього є розвиток українського ІТ сектору. Цей сектор зміцнює свої позиції в економіці України. Інвестори все більше і більше зацікавлені інвестувати у вітчизняні проекти. З'являються українські конкурентоспроможні стартапи, які набирають оберти не тільки в Європі, але в країнах Північної Америки та Азії. Формується сприятливе оточення для заснування стартапів, збільшується загальна ступінь обізнаності і досвіду ІТ спеціалістів щодо створення стартапів. Але, на жаль, держава залишається байдужою і не проводить політику стимулювання підприємництва. Щоб Україна зайняла гідне місце в Глобальному рейтингу екосистем, стартаперам ще багато чого буде потрібно зробити. Але висока зацікавленість інвесторів, успіхи українських стартаперів та загальний потенціал дають надію, що Україна досягне успіху в цій галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк С. Стартап. Настольная книга основателя / С. Бланк, Б. Дорф. — М. : Альпина, 2013. — 132 с.
2. Довгополю Д. Про інноваційний бізнес [Електронний ресурс] / Д. Довгополюй. — Режим доступу: <http://innovations.com.ua/ua/articles/finance/19043>
3. Грем П. Що змінилося у світі стартапів/ Startup investing trends [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.paulgraham.com/invtrend.html>
4. Ріс Е. Бізнес з нуля. Метод Lean Startup для швидкого тестування ідей і вибору бізнес-моделі / Ріс. Е. — М. Альпіна Паблішер, 2012. — 234 с.
5. Ситник Н.І. Економічні наукові інтернет-конференції: Екосистема стартапів України: сучасний стан розвитку. [Електронний ресурс] / Н.І. Ситник. — Режим доступу: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2298>
6. The 2015 Global Startup Ecosystem Ranking. Compass Report. — Режим доступу: <http://blog.compass.co/the-2015-global-startup-ecosystem-ranking-is-live>
7. Entrepreneur. Getting Started With Angel Investing [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.entrepreneur.com/article/52742>
8. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246653384
9. Закон України «Про зайнятість населення» № 1436-VIII від 07.07.2016.

REFERENCES

1. Blank, S. And Dorf, B. (2013), *Nastolnaya kniga osnovatelya [Startup Owners Manual]*, Alpina Publisher, Moscow, Russia.
2. Dovdopoliy, D., About innovation business, available at <http://innovations.com.ua/ua/articles/finance/19043> (access March 6, 2017)
3. Grem, P., Sterup investing trends, available at <http://www.paulgraham.com/invtrend.html> (access March 5, 2017)
4. Ries, E. (2012), *Biznes z nulya, [The Lean Startup]*, Alpina Publisher, Moscow, Russia.
5. Sitnik, N., Ecosystem of Ukrainian Startups: current state, Economic research online conference, available at <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2298> (access March 4, 2017)
6. The 2015 Global Startup Ecosystem Ranking. CompassReport, available at <http://blog.compass.co/the-2015-global-startup-ecosystem-ranking-is-live> (access March 5, 2017)
7. Entrepreneur. Getting Started With Angel Investing, available at <https://www.entrepreneur.com/article/52742> (access March 6, 2017)
8. Government portal. United portal authorities of Ukraine, available at http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246653384 (access March 6, 2017)
9. The Law of Ukraine "On Employment» № 1436-VIII of 07.07.2016.

УДК 330.162:172.1:005.35(4)

КОРПОРАТИВНО-СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Шмиголь Н.М., д.е.н., професор, Урусова З.П., к.е.н., доцент, Лукашенко А.В.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

urusova.z@yandex.ru www.anyutka@rambler.ru

Основою ефективної ринкової економіки та демократичного суспільства є безперервний діалог між урядом, бізнесом і громадським суспільством. Соціальна відповідальність бізнесу є одним із ключових факторів для побудови такого діалогу. Ступінь розвитку соціальної відповідальності бізнесу відображає рівень партнерства між компаніями, урядовими структурами та головними діючими особами громадянського суспільства щодо вирішення соціальних проблем і прискоренню розвитку суспільства. Проблема соціальної відповідальності бізнесу останнім часом набуває все більшої актуальності. В індустріально розвинених країнах світу ідея соціально відповідального широко розповсюджена в суспільній свідомості. Протягом низки років накопичувалися та розбудовувалися технології, що забезпечують успішну реалізацію проектів і програм соціально відповідального бізнесу, вироблялися стандарти та критерії оцінки соціальної відповідальності компаній, виникли різні форми інституціоналізації відповідних соціальних практик. Накопичений ідейний багаж і практичний досвід соціально відповідального ведення бізнесу сьогодні вимагають наукового осмислення. В усьому світі як великі транснаціональні компанії, так і невеликі місцеві бізнеси переосмислюють своє функціонування та формулюють нові стратегії, що дозволили б їм краще реагувати на потреби споживачів, партнерів, суспільства та довкілля. Принципи соціальної відповідальності стають однією зі складових успішної стратегії, що зміцнює імідж і репутацію компанії, приваблює клієнтів та утримує найкращих працівників. У статті визначено соціально-економічну сутність корпоративної соціальної відповідальності, наведено ознаки інноваційно-економічного розвитку держави, а також досліджено європейський досвід корпоративної соціальної відповідальності бізнесу, наведені основні рейтинги сталих компаній у світі, а також місце європейських компаній у цих рейтингах; виявлено особливості формування корпоративної відповідальності в країнах Європи.

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, сталий розвиток, європейські країни, інновації, рейтинг.